

Hedda Gabler is jaloers en hysterisch

Holland Festival. Voorstelling: Hedda Gabler door Toneelgroep Amsterdam. Tekst: Henrik Ibsen. Regie: Ivo van Hove. Gezien: 22/6 Zuiveringshal Amsterdam. Aldaar t/m 19/7. Tournee t/m 14/10. Inl. (020) 624 2311 of www.hollandfestival.nl

Door JOWI SCHMITZ

Wijdbeens staat Rechter Brack boven Hedda Gabler, terwijl hij tomatensap over haar gouden jurkje giet. Hij, toonbeeld van mannelijkheid met zijn brede schouders, heeft haar, vrouwelijk en weerloos, in zijn macht.

Gisteravond ging *Hedda Gabler* van Toneelgroep Amsterdam tijdens het Holland Festival in première, in een bijna kale versie – niet omdat Halina Reijn als Hedda Gabler zo naakt is (ze draagt geen onderbroek), maar omdat het toneelbeeld, en uiteindelijk ook alle personages, geen façade hebben om zich achter te verschuilen.

Auteur Henrik Ibsen schreef het stuk in 1890 en plaatste Hedda Ga-

HOLLAND FESTIVAL

bler in een bourgeois 19de-eeuws milieu. In die opgedofte omgeving speelt de verwende generaalsdochter met haar pistolen en verveelt ze zich dood.

In de versie van regisseur Ivo van Hove keren Hedda en haar man Jurgen Tesman (Roeland Fernhout) na afloop van hun huwelijksreis niet terug in een weelderige 19de-eeuwse salon. Krullerige bloemenvazen ontbreken; de bloemen zijn achteloos in emmers gekwakt. Gipsplaat met de naam van de fabrikant er nog op zit op de muren. Gablers geliefde oude piano is in de versie van regisseur Van Hove een stuk schroothout. Zelfs het licht dat door de gordijnen straalt, is ontdaan van warmte.

Daarmee is de toon gezet. In deze kale ruimte ontdekt Gabler dat haar man zijn beloofde baan als professor misschien gaat verliezen aan een rivaal. Dat betekent geen geld voor de generaalsdochter, die Tesman nu juist daarom is getrouwd.

Die rivaal is bovendien haar vroegere aanbieder Eilert Lövborg (Jacob Derwig), die niet alleen een

geweldig manuscript bij zich draagt, maar ook een relatie is aangegaan met een mooi kindermisje en vroegere kennis, Thea Elvsted (Karina Smulders). En dan is er nog Rechter Brack (Barry Atsma), de man die overdag een respectabel leven leidt en 's nachts uit de band springt, een leven dat Gabler tot voor kort zelf leidde. Als het tot Gabler doordringt dat ze haar macht over al die mannen dreigt te verliezen, neemt ze gruwelijke maatregelen.

Van Hove lijkt van te voren de kampen te hebben verdeeld. In zijn *Hedda Gabler* is het Man tegen Vrouw. Er is geen enkele scène waarin een man en een vrouw niet binnen vijf minuten in schreeuwen uitbarsten. Daarbij zitten de mannen in het kamp van nuchtere berekening, terwijl de vrouwen hysterische en nogal onrealistische verlangens nastreven. Thea Elvstedt gelooft in een niet bestaande liefde, Tante Julia (Renée Fokker) gelooft in een schone toekomst, zelfs huishoudster Berte (Celia Nufaar) gelooft in het heil van slaafse onderwerping.

Hedda Gabler mag zich wentelen in alle negatieve typisch vrouwelijke gevoelens: ze is harteloos, jaloers, verveeld, oppervlakkig, machtswellustig en hysterisch. Bovendien speelt ze met menslevens om haar verveling te verdrijven en haar macht uit te leven. Het mag een wonder heten dat Halina Reijn niet onder haar antipathieke rol bezwijkt en haar spel boeiend weet te houden.

Deze Hedda Gabler is een remake van een versie die Van Hove twee jaar geleden maakte met Amerikaanse acteurs bij The New York Theatre Workshop in New York. De productie won toen vier theaterprijzen, onder meer voor regie en scenografie.

Het zou de stijve speelstijl van de anders toch virtuoze acteurs van Toneelgroep Amsterdam kunnen verklaren; ze moesten zich voegen in de mal van een voorganger. Zelfs Jacob Derwig toont zich als alcoholische Lövborg zeker niet van zijn beste kant.

De consequente lijn van Van Hove wekt bewondering, maar zijn boodschap is wel erg nadrukkelijk; onder het gesuikerde buitenlaagje van de mens, en dan vooral de vrouwelijke mens, zit niets dan lelijkheid. De enige hoop bevat het geniale boek dat na Lövborgs dood als een baby wordt geadopteerd; het intellect is levensvatbaarder dan liefde.

Halina Reijn als Hedda Gabler en Barry Atsma als Rechter Brack. (Foto Jan Versweyveld)